

Kentlerde İyilik Halinin Sağlanması

Prof.Dr. Selma KARABEY
İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi
Halk Sağlığı A.D.

*“Zamanların en iyisiydi, zamanların en kötüsüydü, hem akıl çağıydı hem aptallık, hem inanç devriydi, hem de kuşku, aydınlık mevsimiydi, karanlık mevsimiydi, hem umut baharı, hem de umutsuzluk kışıydı, hem her şeyimiz vardı, hem hiçbir şeyimiz yoktu, hepimiz ya doğruca cennete gidecektik ya da tam öteki yana …”**

* Dr.Demet Parlar’a teşekkürlerimle

İyilik hâli (*well-being*)

- Bireylerin fiziksel, zihinsel/ruhsal ve toplumsal boyutların tamamında kendilerini iyi, memnun ve yeterli hissetmesinin bir sonucu
- İnsanların sağlıklı, yaratıcı ve tatmin edici bir yaşam sürdürme kapasitelerini ifade eder.
- İyilik hâli hem mutluluktan ve yaşam kalitesinden daha fazlasıdır hem de daha farklıdır, çünkü yaşamdan memnun ve mutlu olmanın yanı sıra, kendini geliştirmek, gerçekleştirmek ve bu şekilde topluma katkı sunmak anlamına gelir.

“İyilik hâli toplumları” (*well-being societies*)

- ✓insan haklarını,
- ✓sosyal ve çevresel adaleti,
- ✓dayanışmayı,
- ✓cinsiyetler ve kuşaklararası eşitliği, barış ilkelerini hayata geçiren toplumlar

«Aynı zamanda insanlar ve insan-olmayan canlılar arasındaki karşılıklılık ve saygıya, doğayla barışmaya dayanan ekolojik bir yaşam tahayyülü»

The Geneva Charter for Well-being-2022

Rudolf Ludwig Carl Virchow (1821 - 1902)

- Alman hekim, antropolog, patolog, prehistoryacı, biyolog, yazar, editör ve siyasetçi
- Sosyal hekimliğin kurucularından
- *Yukarı Silezya'daki Tifüs Salgını Raporu'nda* salgının tek tek hastaları ilaçlarla tedavi ederek ya da gıda, barınma veya giyim yardımlarıyla çözülemeyeceğini, ancak tüm nüfusun ilerlemesini teşvik edecek radikal eylemlerle çözülebileceğini ifade eder

Am J Pub Health, 2006

7 Nisan 1948-Dünya Sağlık Örgütü Anayasası yürürlüğe girdi

DSÖ, Anayasa'nın önsözünde belirtilen ilkelere sıkı sıkıya bağlı kalmaya devam etmektedir

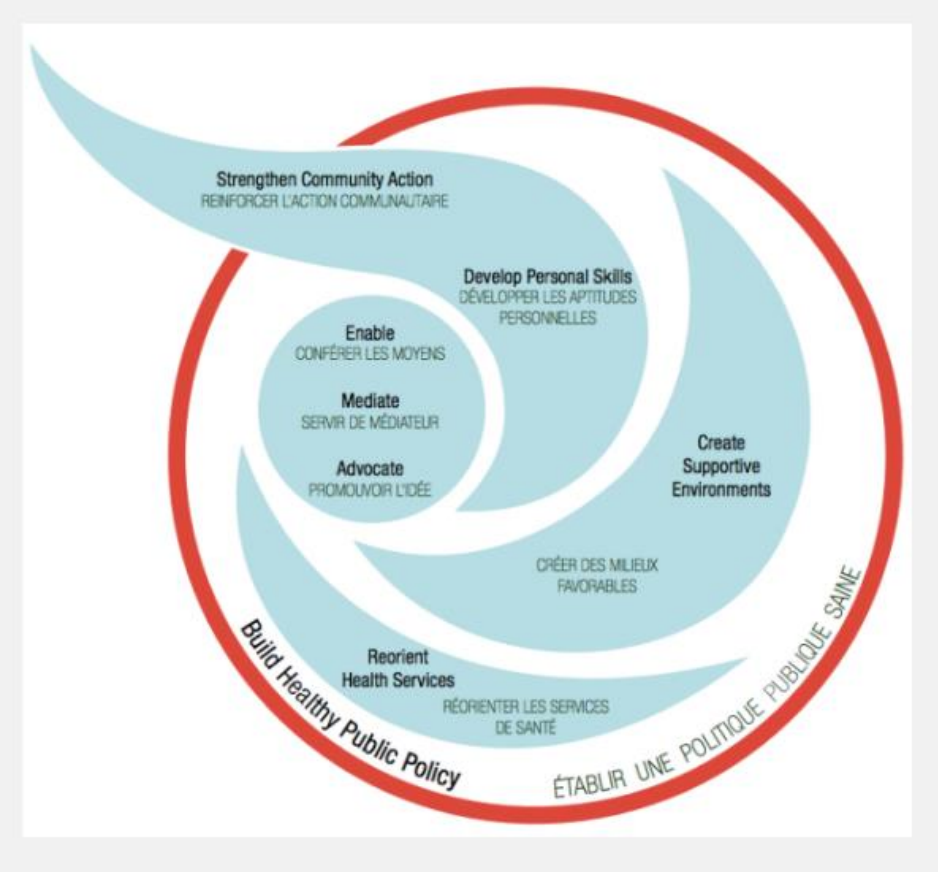
- Sağlık, yalnızca hastalık ve sakatlığın olmaması değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir.
- Her insanın ırk, din, siyasi inanç, ekonomik veya sosyal durum ayrımı gözetmeksizin erişebileceği en yüksek sağlık standardına sahip olması temel haklardan biridir.
- Bütün halkların sağlığı, barış ve güvenliğin sağlanmasında temel öneme sahiptir ve bireylerin ve devletlerin tam işbirliğine bağlıdır.
- Herhangi bir Devletin sağlığın geliştirilmesi ve korunması konusunda elde ettiği başarı herkes için değerlidir.
- Sağlığın geliştirilmesi ve hastalıkların, özellikle bulaşıcı hastalıkların kontrolünde farklı ülkelerde eşit olmayan gelişme yaygın bir tehlikedir.
- Çocuğun sağlıklı gelişimi temel öneme sahiptir; değişen bir çevrede uyumlu bir şekilde yaşama yeteneği böyle bir gelişim için olmazsa olmazdır.
- Sağlığın tam olarak sağlanması için tıbbi, psikolojik ve ilgili bilginin tüm insanlara ulaştırılması esastır.
- Halkın sağlığının iyileştirilmesinde kamuoyunun bilgilendirilmesi ve aktif işbirliği büyük önem taşımaktadır.
- Hükümetlerin halklarının sağlığı konusunda bir sorumluluğu vardır ve bu sorumluluk ancak yeterli sağlık ve sosyal önlemlerin alınmasıyla yerine getirilebilir.

Alma Ata’dan (1978)

Toplumsal iyilik hali kavramı sağlığın merkezinde yer alıyor.

Ottawa'ya (1986) Paradigma Değişimi

Sağlık için temel koşullar ve kaynaklar

- ✓barış,
- ✓barınma,
- ✓eğitim,
- ✓yiyecek,
- ✓gelir,
- ✓istikrarlı bir ekosistem,
- ✓sürdürülebilir kaynaklar,
- ✓sosyal adalet ve hakkaniyet

Kişilerin birlikte bulundukları ortamların iyileştirilmesi

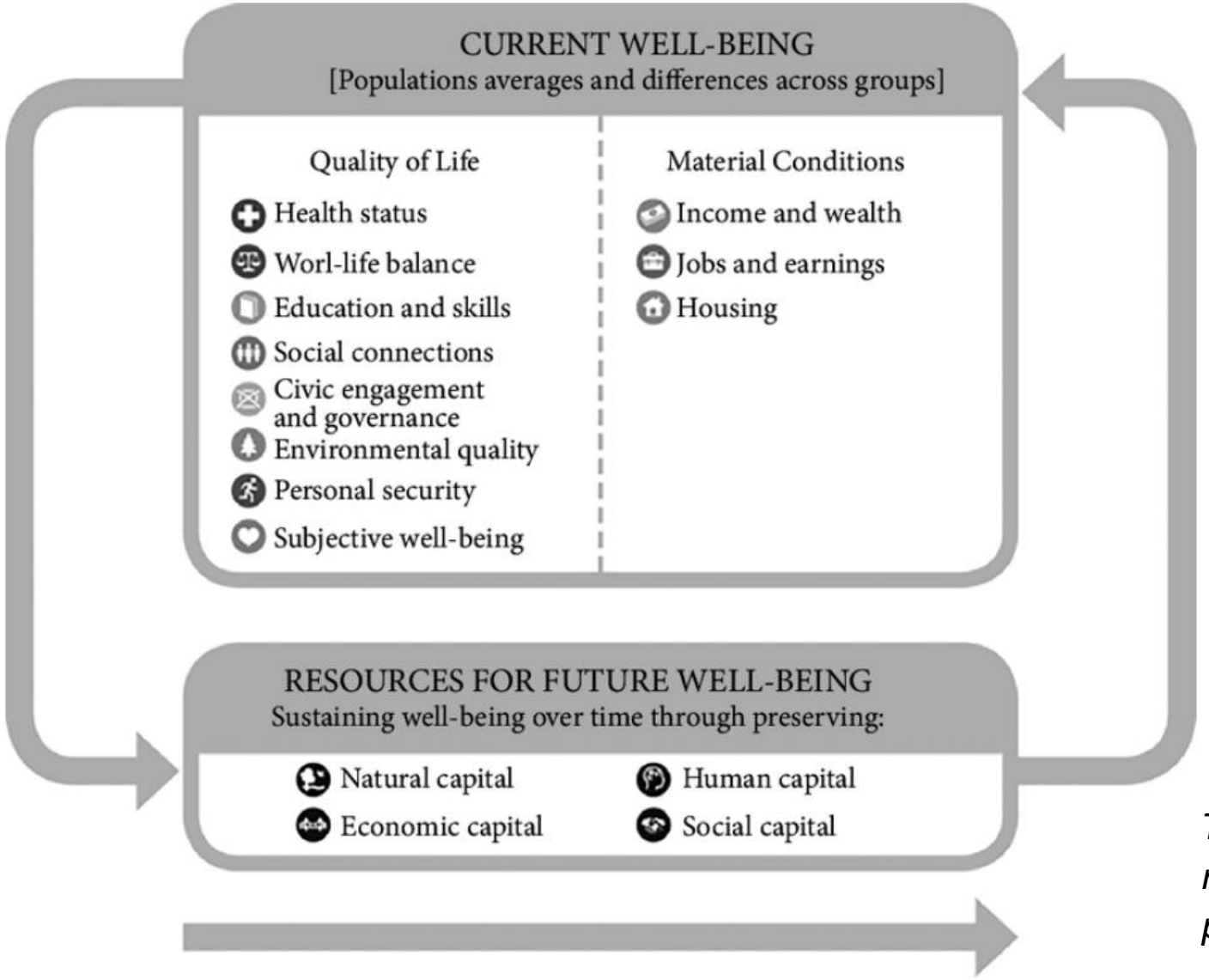
Sadece sağlık sektörü yetmez!

- Her politikada sağlık
- Tüm hükümet yaklaşımı
- Tüm toplum yaklaşımı

Sağlık ve iyilik hali: Farklı kavramlar mı?

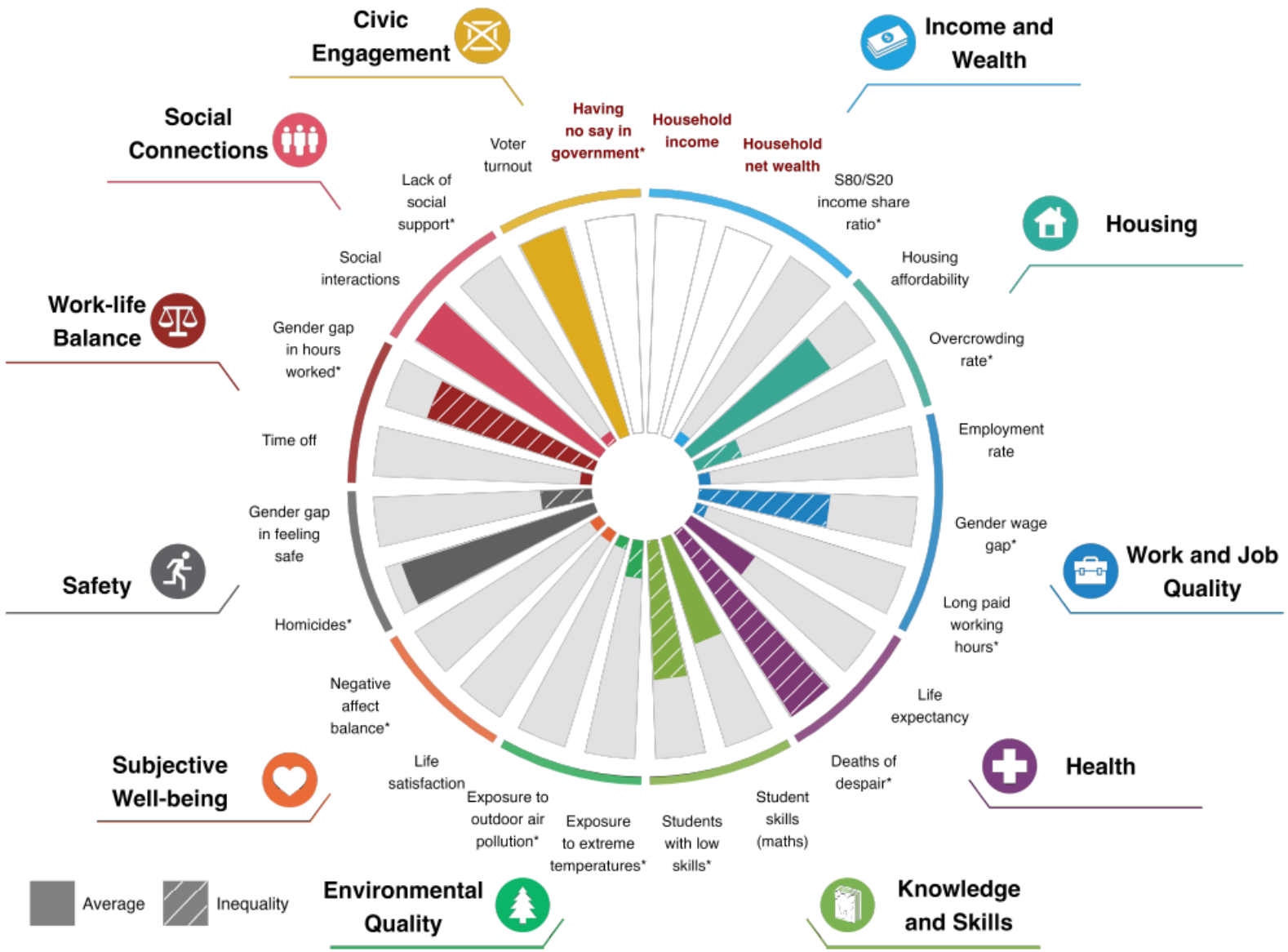

OECD İyilik Hali

The How's Life framework for measuring wellbeing and progress Source: OECD

Türkiye's current well-being, 2023 or latest available year

How is life-2024: Türkiye

TÜRKİYE SAĞLIKLI KENTLER BİRLİĞİ

Çağrılar TR

Sağlıklı Kentler, Sürdürülebilir Gelecek

“Sağlıklı, sürdürülebilir ve dirençli kentlerin gelişimine rehberlik ediyoruz. Daha temiz, daha yeşil, daha yaşanabilir bir dünya için birlikte harekete geçiyoruz!”

Hakkımızda >

Sağlıklı Şehirler Ağı: 5 bölgede 1400 şehir/belediye katılımı

1988

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından Sağlıklı Şehirler Hareketi başlatıldı.

Amaç, kentlerin sağlık göstergelerini belirleyerek mevcut durumlarını analiz etmek ve karşılaşılan olumsuz faktörlere yönelik etkili çözümler üretmektir.

2 Aralık 2004

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği, 10 belediye ile sağlıklı geleceğe ilk adımı attı.

10 belediyenin girişimiyle sağlıklı kentleşme ve yaşam kalitesini artırmak amacıyla Bakanlık Kurulu'nun 2004/ 8226 sayılı kararıyla kurul... Devamı...

20 Aralık 2004

5355 sayılı Kanun kapsamında kuruluş kararı Resmi Gazete'de yayınlandı.

Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği'nin kuruluş kararı, 5355 sayılı Mahalli İdare Kanunu kapsamında alınmış ve Resmi Gazete'de yayımlanarak resmileşmiştir.

Günümüz

Sağlıklı Kentler Birliği, DSÖ'nün Sağlıklı Şehirler Hareketi kapsamında Türkiye'yi temsil etmeye başladı.

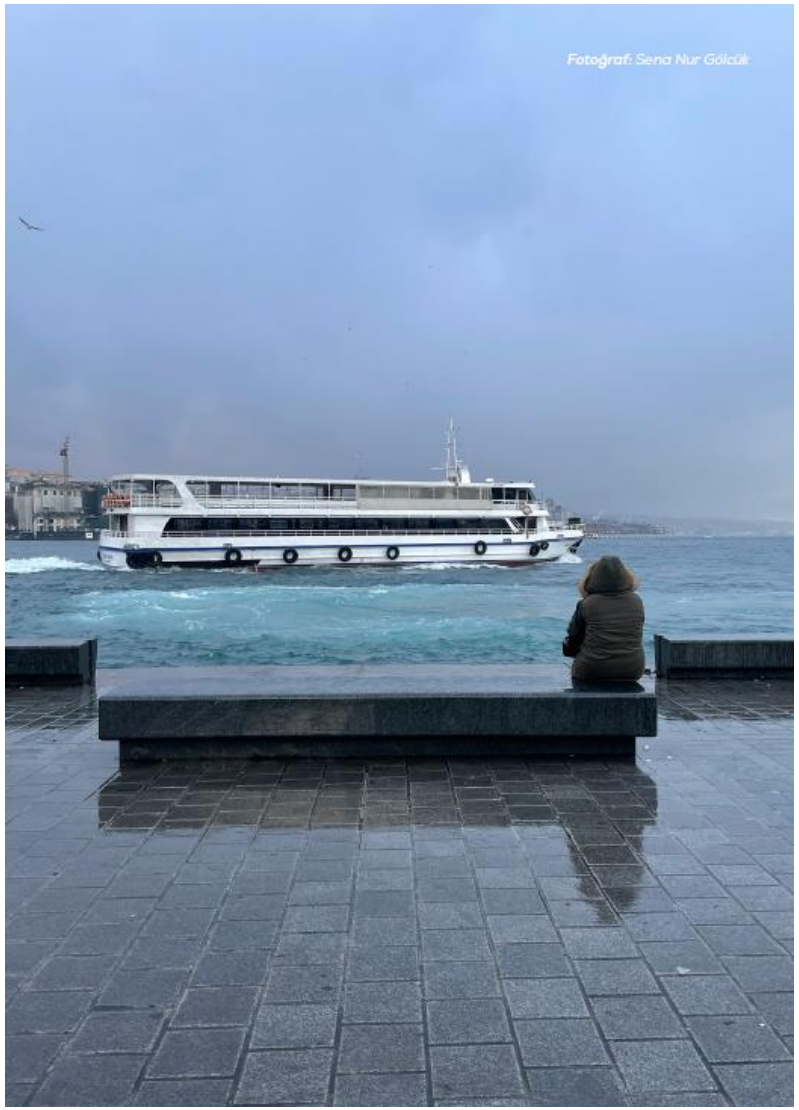
Sağlıklı Kentler Birliği, DSÖ'nün Sağlıklı Şehirler Hareketi'nde Türkiye'yi temsil etmeye başladı ve Avrupa bölgesindeki 27 ülke ile 100 şehre katılım sağladı.

SAĞLIKLI
KENTLER BİRLİĞİ
2020-2024
STRATEJİK
PLANI
1 YOKSULLUĞA SON
2 AÇLIĞA SON
3 SAĞLIK VE KALİTELİ YAŞAM
4 NİTELİKLİ EĞİTİM
5 TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ
6 TEMİZ SU VE SANİTASYON
7 ERİŞİLEBİLİR VE TEMİZ ENERJİ
8 İNSANA YAKIŞIR İŞ VE EKONOMİK BÜYÜME
9 SANAYİ, YENİLİKÇİLİK VE ALTYAPI
10 EŞİTSİZLİKLERİN AZALTILMASI
11 SÜRDÜRÜLEBİLİR ŞEHİRLER VE TOPLULUKLAR
12 SORUMLU ÜRETİM VE TÜKETİM
13 İKLİM EYLEMİ
14 SUDAKİ YAŞAM
15 KARASAL YAŞAM
16 BARIŞ, ADALET VE GÜÇLÜ KURUMLAR
17 AMAÇLAR İÇİN ORTAKLIKLAR
Sürdürülebilir Kalkınma İçin
KÜRESEL AMAÇLAR

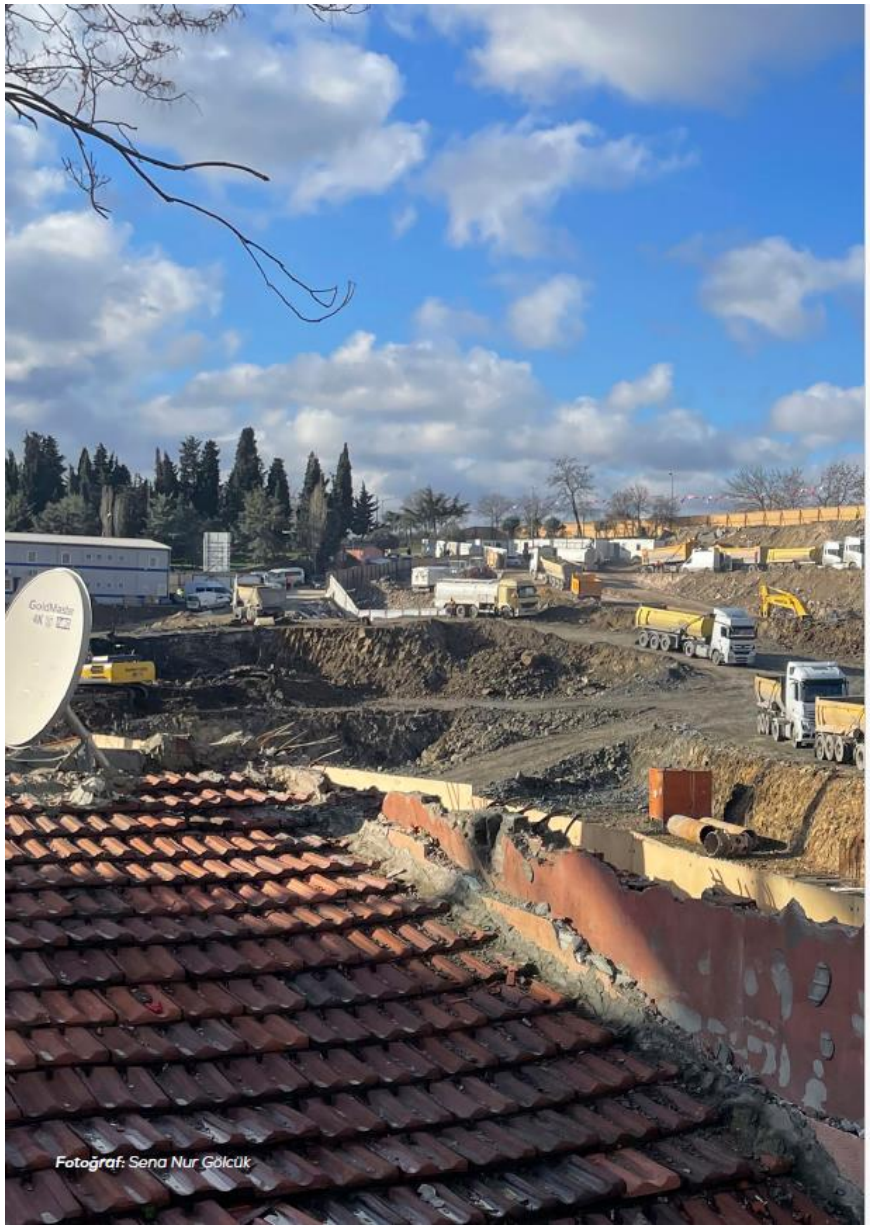
İnsanların iyilik halini gözeten bir kent nasıl olur?

- havası, suyu temiz,
- doğayla temas halinde hissetmemizi sağlayacak erişilebilir yeşil alanlara sahip,
- sağlıklı toplu taşıma olanakları sunan,
- içinde yaşayan etnik, sınıfsal köken, cinsel yönelim, engellilik vb açılardan birbirinden farklı insanların birbirinin varlığını bir tehdit değil, zenginlik olarak görerek bir arada barış içinde yaşayabileceği kapsayıcılıkta,
- kültürel-sanatsal yaşamı hem kollektif olarak üretebilmek hem de deneyimleyebilmek açısından erişilebilir fırsatlar sunan,
- yüzlerce yıldır insanlara yoldaşlık yapan başta kedi ve köpekler olmak üzere sahipli-sahipsiz canlıların da yaşam haklarını ve gereksinimlerini gözeten bir kent

Kentler….

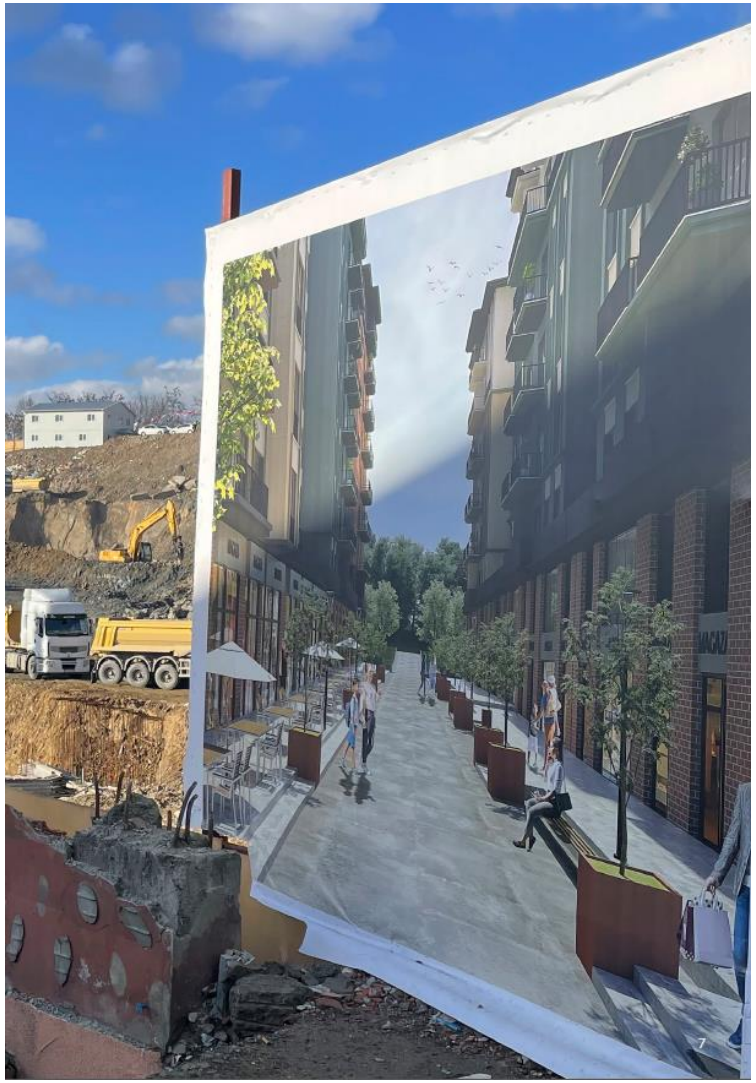
- Birbirinden farklı toplumsal grupların yaşadığı, tarihsel ve kültürel olarak çok katmanlı, yaşamın yeniden üretimindeki — ulaşım, sağlık, eğitim, barınma vb.— ortak imkânların zengin olduğu yerleşimler
- Kültürel, ekonomik, politik ve toplumsal olanaklar **X** pek çok karmaşık sorun

“Kimin iyilik hâli?”

- heterojen, çok kimlikli, çok kültürlü nüfusu barındıran ve insan-olmayan tüm canlıların iyilik hali
- Kentsel iyilik hali, “kent hakkı” kavramına yaslanıyor.
- Kent sakinlerinin toplumsallaşmasına, yaşadığı kentlere ve söz hakkına sahip çıkmasına, kente aidiyetin gelişmesine, kentsel yaşamın ortak talepler etrafında birlikte kurulmasına alan açar.

Dönüşen kentlerden yararlananlar kimler?

- Kentlerde İyilik Hâlini Sağlamak İçin Rehber İlkeler raporu, bireylerin ve toplumun iyilik hâli ile kent politikaları arasındaki ilişkiyi göstermeyi hedefliyor; iyilik hâlini korumak ve desteklemek için yerel yönetimlerin politika geliştirme ve karar alma süreçlerinde dikkate alması gere-ken rehber ilkeleri ortaya koyuyor.

Katılımcılık

Katılımcılık, kent sakinlerinin sadece katılan değil, aktör olabilmesi ve yerel toplulukların dayanışma süreçlerini inşa edebilmesi için yerel yönetimlerin alan açma ve buna uygun koşulları geliştirme sorumluluğuna işaret eder.

Daha Adil Yerel Yönetimler İçin Kent Hakkını ve İyilik Hâlini Gözeten Kent Politikaları

Hakkında | Çalıştaylar | Proje Raporu | Rapor Tanıtım Etkinliği | Videolar | Deklarasyon Metni | Podcastler | Politika Notları

Diğer

Yaşadığımız kentlerin nasıl yönetildiği ve tasarlandığı toplum sağlığının belirleyicisidir. İyilik hâli yaklaşımı, kentte sağlığı zedeleyen koşulların değiştirilmesine ve sağlığı destekleyici mekanizmaların geliştirilmesine işaret eder. Hollanda Krallığı Büyükelçiliği MATRA fonu ile desteklenen Kentte İyilik Hâli projemizin çıktılarını aşağıda inceleyebilirsiniz.

İYİLİK HÂLİ PODCAST'LERİ ➔

Kent gündemini meşgul eden olayların, gündelik yaşam deneyimlerimizin sağlık ve iyilik hâlimiz ile ilişkisini konuştuğumuz MADpodcast'in "Kentte İyilik Hâli" başlıklı serisi başladı. İlk 3 bölümü şimdi MADpodcast Spotify kanalında dinleyebilirsiniz.

Kentlerde İyilik Hali İçin 15 Rehber İlke

1. Katılım ve Müzakere
2. Kullanım Hakkı
3. Kamu Yararı
4. Ekoloji Perspektifi
5. Toplumsal Cinsiyet Perspektifi
6. Kapsayıcılık ve Çoğulculuk
7. Topluluk ve Dayanışma Temelli
8. Hak Temelli
9. Bütünleşik
10. Erişilebilirlik
11. Sürdürülebilirlik
12. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik
13. Eşitlik ve Birlikte Yaşam
14. Onarıcı
15. Dirençli

Kentsel İyilik Halini Sağlamak İçin Rehber İlkeler-MAD, 2024

Teşekkür ederim…